

LAG- OCH EKONOMIUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 19/1984-85 med anledning av landskapsstyrelsens framställning till Landstinget med förslag till landskapslag angående ändring av landskapslagen om vissa räntestödslån som beviljas av kreditinrättning.

Landstinget har den 19 april 1985 inbegärt utskottets yttrande över nämnda framställning. Utskottet, som i ärendet hört talman Sune Carlsson, lantrådet Folke Woivalin, tf. lagberedningschefen Lars Karlsson, finanschefen Dan E. Eriksson, riksdagsman Gunnar Jansson, bankdirektören Nils Lampi och verkställande direktören Justus Harberg, får i anledning härav anföra följande.

Den åländska handelssjöfarten befinner sig sedan en tid tillbaka i en av de svåraste lågkonjunkturerna någonsin. Lastfartyg har varit upplagda i brist på lönsam sysselsättning och utflaggning har skett till dotterbolag i ett land med förutsättningar för större driftslönsamhet. Någon nära förestående förbättring i konjunkturerna kan inte skönjas för tillfället. Med anledning härav ser utskottet det som synnerligen angeläget att åtgärder vidtages i syfte att skapa gynnsammare förutsättningar för den åländska handelssjöfarten. Den föreslagna lagändringen utgör ett steg i denna riktning.

Vad lagstiftningsbehörigheten på området ifråga beträffar har utskottet konstaterat att framställningen är att hänföra till lagstiftningen angående näringarnas främjande, på vilket område landstinget enligt 13 § 1 mom. 9 punkten självstyrelselagen tillkommer lagstiftningsbehörighet med vissa undantag, om vilka här ej är fråga. Likaså har utskottet konstaterat att motsvarande frågor har prövats och befunnits falla inom ramen för landstingets lagstiftningsbehörighet bl.a. i samband med antagandet av den lag som nu föreslås ändrad samt i samband med antagandet av landskapslagen angående tillämpning i landskapet Åland av lagen om statsgarantier för fartygsanskaffningar (58/72).

Utöver det som anförts inledningsvis får utskottet framhålla följande som ytterligare motivering för behovet av de föreslagna lagstiftningsåtgärderna. I det av sjöfartsdelegationen år 1984 antagna sjöfartspolitiska programmet framhålls vikten av att fartyg kan beställas där de kan fås företagsekonomiskt förmånligast. Dock poängteras även det värdefulla i ett utvecklande av samarbetet mellan inhemska rederier och varv. Delegationen föreslår därför att rederiernas rätt att på internationellt sett jämförbara finansieringsvillkor beställa sina fartyg där de fås förmånligast inte begränsas. Om

centrala ekonomisk-politiska och industripolitiska målsättningar förutsätter att fartygsbeställning ges åt inhemska varv, föreslår delegationen att anskaffningsvillkoren för det från inhemskt varv beställda fartyget bringas i överensstämmelse med anskaffningsvillkoren för motsvarande fartygsorder från utländskt varv.

Oaktat det ovan anförda har Finlands Bank inte givit de i framställningen avsedda åländska rederierna tillstånd att beställa de aktuella passagerarfartygen i utlandet, vilket, enligt vad utskottet erfarit, skulle ha varit ett fördelaktigare alternativ än att beställda fartygen vid inhemska varv. Ej heller har de i det sjöfartspolitiska programmet avsedda finansieringslösningarna uppnåtts i dessa fall. Däremot har man i riket, vilket även framgår av framställningen, gjort en ändring av lagen om räntestöd åt Finlands Exportkredit Ab vid utländsk upplåning under åren 1982-83 (FFS 936/82 ändrad genom FFS 672/83) i syfte att stödja och underlätta finansieringen av anskaffningen av tvenne passagerarfartyg.

Ifrågavarande stöd har visserligen erlagts som ett s.k. varvsstöd, men stödet ifråga har självfallet slutligt kommit fartygsbeställaren tillgodo i form av ett lägre anskaffningspris än vad som normalt sett hade varit fallet. Följden härav har varit att ifrågavarande åländska rederier nödgats anskaffa sina fartyg till avsevärt högre kostnader än konkurrerande utomåländska rederier. Emedan de åländska rederiernas möjligheter att erhålla lån och göra beställningar utomlands är begränsade av faktorer som landstinget inte kan påverka bör målet för landskapsmyndigheterna självfallet vara att åstadkomma finansieringsarrangemang som ställer den åländska rederinäringen i en situation jämförbar med konkurrerande utomåländska rederier. När man därtill beaktar att sjöfarten har långt större betydelse för Åland än för riket ser utskottet det som naturligt att den åländska sjöfarten som näring främjas i minst samma omfattning som näringar av motsvarande betydelse i riket.

Framställningen innehåller även förslag till ändringar av de bestämmelser där förfarandet regleras. Sålunda skulle räntestöd även kunna utgivas direkt till låntagaren. Utskottet har funnit att denna ändring motiveras av det faktum att det är aktuellt att bevilja räntestöd för lån som ovan avsedda rederier redan upptagit för finansieringen av var sitt passagerarfartyg. Utskottet förutsätter dock, att huvudregeln fortsättningsvis bör vara att räntestöd beviljas kreditinrättning. Enligt 5 § 1 mom. bör landskapsstyrelsen fastställa de villkor som skall gälla för räntestödslån. Utskottet förutsätter att härmed bl.a. avses villkor angående återbetalningsskyldighet av räntestöd i händelse av utflaggning.

Vad slutligen förslaget till utökning av möjligheterna att bevilja räntestöd för byggande av hamnar och för s.k. luftvårdsinvesteringar beträffar har utskottet konstaterat att ändringen bör anses som ändamålsenlig samt att motsvarande lagändringar gjorts i riket. Utskottet har sålunda beslutat omfatta det i framställningen ingående lagförslaget med det tillägget att lagen föreslås träda i kraft omedelbart.

Ordföranden Sundback och ledamoten Lönn har inte omfattat majoritetens åsikt till alla delar och har till betänkandet fogat skriftliga reservationer.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet

att Landstinget måtte antaga det i framställningen ingående lagförslaget i följande lydelse:

L a n d s k a p s l a g

angående ändring av landskapslagen om vissa räntestödslån som beviljas av kreditinrättning.

(Ingressen som i framställningen).

1-8 §§

(som i framställningen).

Denna lag träder omedelbart i kraft.

Mariehamn den 19 september 1985.

På lag- och ekonomiutskottets vägnar:

Barbro Sundback
ordförande

Dan Risberg
sekreterare

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordf. Sundback, v.ordf. Mattsson, ledamöt. Lönn, Nordlund och Söderholm.

RESERVATION

Vid behandling av föreliggande framställning har det framkommit att två åländska rederier vid anskaffande av passagerarfartyg av riksmyndigheterna erhållit sämre finansieringsvillkor än vad fallet varit vid anskaffning av motsvarande tonnage i riket. Enligt landskapsstyrelsen har den åländska sjöfarten härigenom behandlats orättvist och försatts i en ekonomiskt försämrad konkurrenssituation.

Av de sakkunniga lag- och ekonomiutskottet hört är flera av den meningen att liknande orättvisor inte kommer att upprepas i framtiden. Däremot råder det delade meningar om hur och i vilken mån de drabbade rederierna skall kompenseras på grund av vad som skett. Ålands redarförening r.f. har inte någon gemensam uppfattning i frågan.

Undertecknad har inte på basen av utskottbehandlingen funnit det nödvändigt eller ändamålsenligt att ändra landskapslagen om vissa räntestödslån som beviljas av kreditinrättning, till den del det gäller att retroaktivt återställa konkurrenssituationen mellan åländska och finländska rederier.

De föreslagna lagstiftningsåtgärderna är oändamålsenliga av följande skäl:

- endast en mindre del av den merkostnad de åländska rederierna åsamkats genom bristande likabehandling av riksmyndigheterna kan kompenseras i form av räntestöd.
- lagstiftningsåtgärden är retroaktiv och gäller två konkreta fall, trots det innebär lagändringen att den gamla lagens tillämpningsområde generellt utvidgats utan att landskapsstyrelsen har någon uppfattning om hur lagen skall tillämpas i framtida fall.
- i förslagets § 5 stadgas om möjlighet att inta en återbetalningsklausul för de villkor som skall gälla för räntestödslån. Förfaringssättet är enligt min mening oförenligt med utövandet av självstyrelsens ekonomiska makt. I praktiken innebär detta förfaringssätt att landskapsstyrelsen och landstinget helt kan undandra sig sitt politiska ansvar vilket inte är ägnat att stärka tilltron till självstyrelsesystemet.

Mariehamn den 19.09.1985

Barbro Sundback

RESERVATION.

Undertecknad reserverar sig mot 1 § 4 mom. i landskapslagen om vissa räntestöd som beviljas av kreditinrättning.

Med denna punkt avses att man till låntagare skall kunna bevilja räntestöd retroaktivt ur ordinarie medel. På goda grunder kan man anta att ett dylikt förfarande inte accepteras av beslutande instanser i riket och därför inte kompenseras. Om man stiftar en lag så bör man även följa upp den i praktiken, vilket innebär att man binder sig att upptaga tänkta räntestödsmedel i ordinarie budget. Genom lagen binder man sig således vid att fatta ett visst beslut i ett senare skede som blir bindande i många år. Då det som i dessa ifrågavarande fall rör sig om för Åland proportionellt sett avsevärda belopp, som troligen inte kompenseras kan jag inte omfatta 1 § 4 mom. med den risk som tillämpningen innebär för landskapet och dess befolkning.

Jag är dock positiv till räntestödet som sådant och anser att en uppenbar orättvisa har skett när det gäller finansieringsvillkoren för ifrågavarande rederiers fartygsbeställningar, men anser att finansieringen av ett retroaktivt räntestöd bör ske med extraordinarie medel.

Min reservation mot 1 § 4 mom. innebär även att bestämmelserna om nämnda moment i 5 § liksom 6 § 2 punkt samt ändringarna i 7 och 8 §§ strykes.

Mariehamn den 19.09.1985

Rainer Lönn